

Olika färgformer hos kattfot

Man hör ofta att de vita kattfotsblommorna sitter på hanplantor medan de röda är honor. Det stämmer inte!

TEXT OCH FOTO: KARIN BOHLIN

Jag har under det gångna året studerat kattfoten *Antennaria dioica* och dess färgvarianter. I de moderna svenska flororna, efter 1980, står det att hanblommor är vita och honblommor är röda. I den äldre botaniska litteraturen står det däremot endast att kattfotsblommor kan vara vita eller röda, samt att de är skildkönade.

Efter att jag uppmärksammade detta i våras har jag noga studerat alla blommande kattfötter som jag träffat på. Jag har då funnit att såväl

hanblommor som honblommor kan vara antingen röda eller vita; de kan också vara rosa.

Jag har lika ofta sett röda som vita blommor hos bägge könen i de områden som jag undersökt i Västergötland. Jordmån eller andra växtbetingelser spelar ingen roll för färgen. Vita, rosa och röda hanblommor kan stå tillsammans, liksom röda, vita och rosa honblommor kan göra det. På en enda äng kan man finna alla färgformer. Varje enskild klon har givetvis samma färg, medan grannklonen kan vara avvikande.

I andra delar av Sverige är det tänkbart att den vita färgen dominerar hos hanarna och den röda hos honorna. Norr ut i landet verkar det exempelvis som om den vita varianten av hanblommor är vanligast. Men man kan inte ta färgen för

Kattfötter i alla färger från Västergötland! Ovan ser vi tre honplantor och nedan tre hanplantor som täcker in hela färgskalan från rött till vitt, Both female (above) and male (below) flowers of *Antennaria dioica* can exhibit a broad range of colours from red to white.

given, den är inte något säkert kännetecken som man kan skilja han- och honblommor på.

Han- och honblommor skiljer man naturligtvis på att alla hanblommor har ståndare och honblommorna pistiller. Hos kattfoten sitter blommorna samlade i en kvast, hankorgarna är plattade och har breda holkfjäll, medan honorna är längre och smalare, samt har smala och långsträckta holkfjäll. Växten har fått sitt namn på grund av hankorgarnas likhet med kattens trampdynor, hankorgarna ser däremot ut som rakborstar i miniatyr.

Kattfoten är tvåbyggare, dioik, det vill säga hon- och hanblommor sitter på skilda plantor. Enligt flororna kan enstaka individer vara sambyggare, men detta verkar vara ovanligt. Jag har inte träffat på en enda under mina studier.

De varierande uppgifterna i flororna förvirrar. I Krok & Almqvist, Mossberg & Stenberg och andra moderna floror står det att hanblommor är vita och honblommor röda. Har man möjligen tagit Torsten Lagerbergs uppgifter (Lagerberg 1949) och trott att det gäller generellt? Lagerberg skriver:

Holkfjällen i hankorgarna äro spetsiga, ofta längre än de nästan trådlika blommorna samt färgade i rött (mycket sällan i vitt); deras pensel är vit. De hanliga korgarna (och tvåkönade) ha trubbiga, i regel vita holkfjäll, som äro kortare än blommorna, och penseln är vanligen rödaktig.

Kattfoten, som blommar under försommaren, har minskat starkt under senare år på grund av upphört bete. Den tål inte den beskuggning och konkurrens som blir följderna då mer högvuxna örter och gräs breder ut sig. Kattfot växer i hela Sverige på lämpliga marker, i västra Götaland är den dock något mindre allmän. Den förekommer också i övriga Europa, Asien och Nordamerika.

Litteratur

- Hartman, C. J. 1879. Handbok i Skandinavien flora, 11:e uppl. – Haeggström, Stockholm (sid. 13).
 Hultén, E. (red.) 1958–1960. Vår svenska flora i färg. – Svensk litteratur, Stockholm.
 Krok, T. O. B. N. & Almqvist, S. 1984–1994. Svensk flora, 26–28 uppl. – Uppsala.
 Lagerberg, T. 1949. Vilda växter i Norden, IV, 2:a uppl. – Natur och Kultur, Stockholm (sid. 1608).
 Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya nordiska floran. – Wahlström & Widstrand, Stockholm (sid. 598).

ABSTRACT

Bohlin, K. 2006. Olika färgformer hos kattfot. [Different colour forms in *Antennaria dioica*.] – Svensk Bot. Tidskr. 100: 3–4. Uppsala. ISSN 0039-646X.

In some modern floras it is stated that the flowers on female plants of *Antennaria dioica* are red and that male flowers are white. According to the author's experience this is not true. Both female and male plants can be found that cover the whole colour range from red to white.

Karin Bohlin har varit botaniskt intresserad sedan unga år. Hon har lett åtskilliga botaniska exkursioner genom åren, liksom många kurser om både fanerogamer och kryptogamer. Karin avbildar gärna blommorna i blyerts eller akvarell

och har bland annat bidragit med teckningar till Västergötlands flora.

Adress: Halltorpsgatan 14, 461 41 Trollhättan
 E-post: anders.bohlin@telia.com